

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԱՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՏԵՍԱԿԷՏՈՎ

Վանականներ զանազան ուխտերով կը հրաժարին հարստութենէ, իրենց կամփին ազատ գործելակերպէն, զերծ աշխարհիկ կեանքի մտահոգութիւններէն, կու գան մեծաստաններու խուցերուն մէջ ապրելու: Բացասական դիրք մըն է այս՝ կեանքին նկատմամբ: Եթէ միայն այս ըլլար նպատակը վանականներուն, անշուշտ ծիծաղելի պիտի ըլլար, առնուազն արգահատելի, քանի որ գործելակերպը զուրկ է մարդկային քաղցրեանէ: Վանականութիւնը արժէքի կը բարձրանայ երբ բացասական այդ գործելակերպերը իբր միջոց շահագործուին բարձրագոյն ոգեկան արժէքներ իրագործելու: Այդ արժէքները ձեռք բերելու համար, յաճախ անհրաժեշտ է որ մարդիկ բոլորովին զատուին աշխարհէն, այսինքն ըլլան վանական:

Այդ արժէքները երկու երեսներու վրայ կ'իրագործուին.՝ Մշակութային եւ հոգեւոր: Արդարեւ քաւ է բոլոր ժամանակներու ոգեկան արժէքներու պատմութեան վրայ ամենաարագ ակնարկ մը նետել, համոզուելու համար թէ ոգեկան այդ արժէքները ճանչցուած եւ իրագործուած են մասնաւորաբար վանքերու մէջ: Այս բանը կարելի է՝ միայն դիտելով թէ բոլոր մեծ արուեստները ի՞նչպէս եւ ո՞ր գարգացած են: Որոնց՝ անպայման վանքերն ու վանականները բերած են իրենց նպաստը: Այս պարագան որքան նիշտ է միջազգային մշակոյթի պատմութեան համար, նոյնքան եւ աւելի մեր ազգային-մշակութային պատմութեան համար, գրեթէ այլամերժօրէն մինչեւ մեր վերջին ժամանակները:

Բազմաթիւ պատճառներ կարելի է գտնել այդ հսկայ արդիւնքին, որոնց

գլխաւորները հսկելակերպն են.՝

ա.՝ Վանականներ իրենց ամբողջ ժամանակը եւ կորովը կարող են տրամադրել ոգեկան արժէքներու ստեղծումին.

բ.՝ Անոնք աշխարհային զանազան մտահոգութիւններէն զերծ են.

գ.՝ Հաւաքական կեանքը (Վանական կեանքը հաւաքական կեանք է) մղիչ է ստեղծագործութեան.

դ.՝ Կարգապահ կեանքը արդիւնաւոր կը դարձնէ աշխատանքը.

ե.՝ Վերջապէս՝ ամէնէն կարեւորը, վանականներ ստեղծագործ խորհրդաւոր ուժէ մը կը մղուին:

Թերեւս առարկուի թէ ներկայ դարուս վանականութիւնը ապաժամանակ քան մըն է: Բայց այսօրուան աշխարհին մէջ, մասնաւորաբար հայ իրականութեան անդրադառնալով, վանքերու դերը աւելի անած է քան նուազած: Ահագին գործ մը կայ իրագործելիք.՝ Սփիւռքի Հայութիւնը փրկել: Բայց բոլոր ազգապահպանման նիւթերը չեն քաւեր, այսօրու ցրուածութեան մէջ, հոսանքին դիմացը կենալու: Ոգեկան քննութեամբ ոյժ պէտք է քափանցէ բոլոր հոգիներուն մէջ, եւ ա՛յդ ոյժը կրնայ յառաջ գալ կեդրոններէ, ինչպէս տեսանք՝ վանքերէ, որոնք հաւաքավայրեր են ոչ թէ աշխարհէ հրաժարած մարդերու, այլ ստեղծագործող, գործող մարդերու:

ՇԱՀԱՆ Ռ. ՊԵՐՊԷՐԵԱՆ

6 Յուլիս 1940